

Kraj rokova? Europa priprema "neograničene licence" za aktivne tvari

Автор(и): Растителна заштита
Дата: 30.01.2026 Брой: 1/2026

Nakon neuspjeha planova za ograničavanje, Brisel razmatra radikalnu promjenu uvođenjem dozvola za aktivne tvari s otvorenim krajem. Pravnici upozoravaju da uklanjanje rokova trajanja mijenja pravila igre. Umjesto da je proizvođač dužan povremeno dokazivati da je njegov proizvod siguran prema najnovijim znanstvenim standardima, teret će pasti na društvo i regulatore.

Europska politika zaštite bilja naglo skreće. Prije samo godinu dana glavna tema u Briselu bila je strategija "Od polja do stola" i plan SUR za smanjenje pesticida za 50%. Danas, nakon masovnih prosvjeda poljoprivrednika i političkih potresa, Europska komisija (EK) kreće u suprotnom smjeru – prema uklanjanju prepreka i osiguravanju dugoročne uporabe sredstava za zaštitu bilja.

Administrativna zamka

Do sada je europska regulativa zahtijevala da aktivne tvari prolaze strogu znanstvenu ponovnu procjenu svakih 10 do 15 godina. Kada bi istekla dozvola za pesticid, a Europska agencija za sigurnost hrane (EFSA) ne bi bila spremna s novom procjenom, Europska komisija bi automatski produžila odobrenje za 1 godinu. To se ponavljalo, ostavljajući proizvode na tržištu legalno s isteklim procjenama sigurnosti.

Kako bi spriječila da poljoprivrednici ostanu bez proizvoda zbog birokratskih kašnjenja, Komisija je u praksi naširoko koristila takozvani članak 17. (administrativno produženje). To omogućuje administrativno produženje dozvola za tvari – često za godinu dana, i to višestruko. Rezultat: deseci pesticida ostaju na tržištu godinama nakon isteka njihove izvorne dozvole, a da nisu prošli novu uspješnu provjeru sigurnosti.

Slučaj "glifosata": Komisija odlučuje sama

Krajem 2023. godine slučaj najraširenijeg herbicida – glifosata – jasno je pokazao odlučnost Brisela. Unatoč proturječnim podacima o kancerogenosti i nedostatku političke većine među državama članicama (Njemačka se suzdržala, Francuska je željela ograničenja), Komisija je tada preuzela stvar u svoje ruke.

Pozivajući se na nedostatak uvjerljivih dokaza o štetnosti u izvješću EFSA-e, EK je jednostrano produžila odobrenje za glifosat na maksimalno razdoblje od 10 godina (do 2033.). Ova odluka, nad kojom su europski mediji naširoko izvještavali, postavila je presedan: industrija je dobila signal da će njezini proizvodi biti zaštićeni, čak i pod jakim pritiskom javnosti.

Novi plan: Dozvole bez datuma isteka?

Prave promjene, međutim, tek dolaze. Prema članku u *Handelsblattu* iz siječnja 2026., Generalni direktorat Komisije SANTE priprema takozvano "Omnibus pojednostavljenje". Cilj je potpuno ukloniti potrebu za povremenim pregledima za većinu tvari.

Što promjena predviđa:

- **Odobrenja s otvorenim krajem:** Umjesto podnošenja zahtjeva za obnovu svakih 10 godina, aktivne tvari dobit će dozvolu na neodređeno vrijeme.

- **Iznimke:** Redovite provjere bit će samo za najopasnije kemikalije (takozvani "kandidati za zamjenu"). Sve ostale će se smatrati sigurnima dok se ne dokaže suprotno.
- **Duži prijelazni rokovi:** Prijelazni rok za uporabu već zabranjenih proizvoda mogao bi se produžiti s 18 na 36 mjeseci.

Pravni napad: Krši li se zakon?

Plan za "dozvole s otvorenim krajem" već nailazi na žestok otpor. Ugledna odvjetnička tvrtka *Geulen & Klinger* izdala je priopćenje da je takva promjena nezakonita.

Pravnici upozoravaju da uklanjanje rokova trajanja preokreće načelo koje se do sada slijedilo. Umjesto da je proizvođač dužan povremeno dokazivati da je njegov proizvod siguran prema najnovijim znanstvenim standardima, teret će pasti na društvo i regulatore – oni će morati dokazati da je proizvod štetan da bi ga zaustavili. To u praksi "cementira" stare formule na tržištu desetljećima.

Što slijedi?

Europa je na raskrižju. S jedne strane su poljoprivrednici, koji inzistiraju na predvidljivosti i manje birokracije nakon godina neizvjesnosti. S druge strane su ekološke organizacije i znanstvenici, koji u novom planu vide rizik za zdravlje i okoliš.

Pred nama je teška bitka u Europskom parlamentu i na sudovima, koja će odrediti kreće li europska poljoprivreda putem deregulacije.

Izvori:

1. *Handelsblatt*: "EU-Änderungen bei Pflanzenschutzmitteln laut Gutachten rechtswidrig" (siječanj 2026.)
2. *ORF.at*: "Glyphosat: EU-Kommission verlängert Zulassung um zehn Jahre"
3. Uredba (EZ) br. 1107/2009 o stavljanju na tržište sredstava za zaštitu bilja